

362.11:616-074:331.1

ODPOVĚDNOST PRACOVNÍKŮ NEMOCNIČNÍCH LABORATOŘÍ ZA VÝKON POVOLÁNÍ

Podplukovník JUDr. Ota MATOUŠEK
Vojenský lékařský výzkumný a doškolovací ústav JEP
HRADEC KRÁLOVÉ

S pojmem moderní společnost nezbytně souvisí i požadavek na zabezpečení celé řady jistot pro každého příslušníka společnosti. Tím spíše musí tento požadavek platit pro společnost socialistickou, jejímž hlavním cílem je uspokojování materiálních, sociálních, kulturních i dalších potřeb člověka.

Naše veřejnost je v obecných rysech obeznána se sociálním zabezpečením pro případ nemoci, stáří, pracovní neschopnosti, s právem na zdravotní péči apod. Vedle těchto jistot však existují ještě další právní jistoty, které spočívají v tom, že občan může být volán k odpovědnosti určitého druhu pouze z důvodů stanovených v zákoně. Bez takového přesného vymezení právní odpovědnosti si rovněž život moderní společnosti nelze představit.

Je pochopitelné, že zvláště výrazně se otázky právní odpovědnosti promítají ve vědomí těch, kdož — zejména v rámci svého povolání — vykonávají činnost, z níž vyplývají určitá rizika pro okolí, zejména pro zdraví spoluobčanů. Za jednu z nejexponovanějších oblastí v tomto směru lze právem pokládat zdravotnictví. Proto také u zdravotnických pracovníků se můžeme setkat se živým zájmem o tyto otázky. Nicméně zdravotnictví jako celek je oblast velmi široká, zahrnující v souvislosti s vývojem lékařské vědy celou řadu speciálních oborů, které se mezi sebou liší někdy i velmi závažně v náplni práce, v uplatňovaných postupech apod. Tyto rozdíly se ovšem musí promítat i ve zvláštním zdůraznění té či oné stránky odpovědnosti.

Toto pojednání se bude zabývat otázkami odpovědnosti zdravotnických pracovníků pracujících v ústředních nemocničních laboratořích. Hned na začátku je třeba poukázat na potenciální odpovědnost těchto pracovníků ve třech směrech:

I. odpovědnost za zdraví osob, pro něž se laboratorní vyšetření provádějí,

II. odpovědnost za bezpečnost a ochranu zdraví při práci — tedy za zdraví vlastního personálu,

III. odpovědnost za materiální hodnoty, jimiž jsou pracoviště vybavena.

Z těchto hledisek bude postupně o právní odpovědnosti pojednáno.

Ad I. Odpovědnost za zdraví vyšetřovaných a léčených osob je ústřední otázkou odpovědnosti ve zdravotnictví vůbec. V podstatě jde o odpovědnost za následek. Důsledky odpovědnosti se mohou projevit jednak ve sféře hmotné, jednak trestní.

Vznik odpovědnosti je vázán na plnění určitých zákonných podmínek, a to:

a) protiprávnost jednání,

b) zavinění,

c) příčinnou souvislost mezi zaviněným protiprávním jednáním a škodlivým následkem.

Pouze tehdy, jestliže jsou splněny všechny uvedené podmínky, vznikne odpovědnost.

Ad a) Protiprávním je takové jednání nebo opominutí, které je v rozporu se zákonem nebo s jinou právní normou. Protiprávnost jednání vyplývá z předpisu většinou zcela konkrétně,

ať už proto, že norma stanoví, jak má občan jednat, jak se má chovat a co mu je zakázáno.

Ve zdravotnictví je však naprosto nemožné právním předpisem stanovit postup zdravotnických pracovníků v otázkách diagnostiky, terapie i na úseku hygienicko-protiepidemickém, protože metody a postupy jsou značně rozsáhlé, početné a navíc se velmi často mění podle nových poznatků vědy, nebo se modifikují podle místních podmínek. Nebylo by tedy ani v silách legislativních orgánů všechny změny i nové objevy postihovat legislativní úpravou. Proto zákon o péči o zdraví lidu č. 20/1966 Sb. řeší otázku právních povinností zdravotnických pracovníků, a tím tedy i otázku protiprávnosti rámcově, a to vyslovením požadavku, aby zdravotnická soustava jako celek i každý zdravotnický pracovník jednotlivě poskytovali zdravotnické služby v souladu se současnými poznatky vědy. Z toho je nutno dovodit, že každý zdravotnický pracovník vykonávající určitou zdravotnickou funkci musí být schopen vykonávat ji v příslušném rozsahu a způsobem, který je v souladu se současnými vědeckými poznatky. To se týká lékařů, zdravotních sester, laborantů i pracovníků jiných kategorií. Tento princip platí ve všech oborech zdravotnictví, tedy i v laboratořích. Dojde-li k poškození zdraví pacienta a je-li podezření, že se tak stalo v důsledku nesprávného postupu zdravotnického pracovníka, je nutno velmi pečlivě a podrobně prozkoumat, který pracovník a jakou konkrétní povinnost porušil.

Je zřejmé, že v rámci celého zdravotnictví existuje celá škála nejrůznějších výkonů i povinností, které lze provést nekvalitně a tím pacienta poškodit. Následující příklady se budou zabývat některými možnými pochybeními laboratorních pracovníků.

1. Předně se může pracovník dopustit pochybení v rámci vlastní laboratorní práce, a to buďto použitím chybné chemické či jiné metody, dále chybou při jejím provádění, např. nesprávným dávkováním činidla, nesprávným seřazením měřicího přístroje, neprovedením kontrolních pokusů a zkoušek apod.

Ruku v ruce se zjišťováním konkrétního pochybení bude nutno prověřit i odbornou zdatnost pracovníka k příslušnému výkonu; v případě, že u něho odborné předpoklady nebyly dány, bude nezbytné zjistit, kdo ho takovým výkonem pověřil a proč, dále proč nebyl náležitě poučen, popřípadě doškolen apod.

2. Příčinou nesprávného výsledku provedeného vyšetření může být závada rázu technického, jako je třeba technická porucha přístroje nebo použití činidla neodpovídající kvality.

V těchto případech je opět nezbytné zkoumat, jaké obecné i zvláštní kautely jsou nařízeny v zájmu preciznosti práce a zda a jak byly porušeny, kým a proč. Zmíněné kautely se budou týkat zejména provádění různých kontrol přístrojů, sledování stárí reagensů, jejich včasné ho vyřazování atd.

3. Poškození zdraví pacienta může být důsledkem neschopnosti laboratoře provést některé vitálně důležité vyšetření. Prvotní příčina může být různá: buďto chybí určitá reagentie, nebo došlo k technické závadě na přístroji a není k dispozici náhradní součástka atd. I v těchto případech bude nutno jít na kořen věci a podrobně zkoumat, kdo měl příslušný materiál na starosti a v případě, že nebyla provedena náležitá dělba práce, bude nutno ostří odpovědnosti zaměřit vůči některému vedoucímu pracovníkovi.

4. Stejně tak se může odpovědnost promítnout až u vedoucího pracovníka lehdy, jestliže k záměně vyšetřovaných vzorků biologického materiálu od různých pacientů dojde v důsledku špatné organizace práce v laboratoři; aktuálnější se však v takovýchto případech přece jenom jeví nedbalost jednotlivého řadového pracovníka, který disponuje přímo se vzorkem.

5. Příčinou nekvalitních laboratorních výsledků může být i narušení kvality vzorku v době odběru, transportu, úschovy či v době zpracování. Základem pro zjištění odpovědnosti je zkoumání postupu pracovníků z hlediska principů, popřípadě pokynů pro nakládání se vzorky.

6. Úspěšnost vyšetření může být konečně závislá i na tom, zda v případě, kdy se na laboratorní zkoušce podílí více pracovníků, mohl pokračující pracovník zjistit z dokumentace vše, co a jak jeho předchůdce provedl, a zda tedy mohl sám úspěšně v práci pokračovat.

K tomu je třeba říci obecně, že přesnost dokumentace se mnohdy podceňuje, a proto její vedení bývá povrchní. Její význam však může vystoupit do popředí i v případě nějakého pochybení, kdy je nutné zjistit odpovědnost za takovou chybu zcela konkrétně, včetně vyloučení odpovědnosti pracovníků dalších.

Je zřejmé, že tento výčet není naprosto úplný a že se v denní praxi může tu a tam objevit i chyba jiného druhu. Uvedenými příklady jsem se pokusil zachytit ty z nedostatků, které by základ právní odpovědnosti tvořily zřejmě nejčastěji.

Ad b) Přestože se někdy stane, že postup pracovníka laboratoře bude možno zcela evidentně označit za protiprávní, odpovědnost nevznikne, protože bude chybět zavinění. Taková situace by mohla nastat, jestliže by nekvalifikovaný a nepoučený pracovník byl pověřen provedením laboratorního výkonu, který by provedl nekvalitně. Odpovědnost by pak bylo nutno vztáhnout proti tomu, kdo takového pracovníka výkonem pověřil.

Zavinění jako další nutnou složku právní odpovědnosti známe jako úmyslné a nedbalostní; tyto pojmy vymezuje trestní zákon v §§ 4 a 5. Praktickou z hlediska odpovědnosti ve zdravotnictví je forma nedbalostní, a to buď jako nedbalost vědomá nebo jako nedbalost nevědomá. Stejně jako u protiprávního jednání je

třeba i při zjišťování zavinění vycházel z okolností konkrétního případu, zejména z funkční náplně, odborné erudice, z organizačních pokynů apod.

Ad c) Třetí nezbytnou složkou právní odpovědnosti je příčinná souvislost mezi zaviněným protiprávním jednáním pracovníka a škodlivým následkem, tj. v našem případě škodou na zdraví pacienta. To tedy znamená, že příčinnou souvislost je nutno také jednoznačně prokázat.

Odpovědnost pracovníka laboratoře za škodu na zdraví pacienta tedy vznikne tehdy, jestliže zaviněně porušil některou ze svých povinností a jestliže právě porušení této povinnosti vedlo k poškození zdraví anebo se na něm podílelo. Odpovědnost se může promítnout ve sféře trestní nebo materiální, popřípadě v obou těchto sférách. Trestní odpovědnost by mohla vystupovat jako odpovědnost za trestný čin ublížení na zdraví podle § 223 tr. z., jestliže by šlo o lehké ublížení na zdraví, popřípadě, podle § 224 tr. z., o těžké ublížení na zdraví nebo smrt.

Materiální odpovědnost vůči poškozené osobě nese přímo organizace, v jejímž provozu se stala událost, která poškození zdraví způsobila; stala-li se škodná událost ve vojenské nemocnici, nese odpovědnost vojenská správa. Vůči podřízenému pracovníkovi, který se pochybení dopustil, náčelník vojenské nemocnice uplatní postih podle příslušných zásad. Je třeba si ovšem uvědomit, že právě v podmínkách vojenské správy platí pro materiální odpovědnost dvojí předpisy. Při materiálním postihu vojáka v činné službě je nutno postupovat podle služebního předpisu Zákl-3-3, při postihu občanského pracovníka podle zákoníku práce.

Třebaže rozsah odpovědnosti podle obou těchto norem je velmi podobný, nelze přehlédnout některé významné rozdíly. Tak u občanského pracovníka se maximální částka, do níž lze stanovit maximální náhradu trojnásobku měsíčního výdělků, vyměřuje z průměrného jeho výdělků podle zásad uvedených v § 30—34 vlád. nař. č. 66/65 Sb., zatímco u vojáků z povolání z posledního hrubého měsíčního příjmu a u ostatních vojáků z paušální částky 800 Kčs. U občanských pracovníků nelze opomenout povinnost náčelníka projednat se závodním výborem ROH náhradu přesahující částku 500 Kčs. Vůči vojákům je opět náčelníkovi dána možnost zvláštního zmírňovacího práva, jsou-li splněny zvláštní podmínky ve smyslu čl. 32 odst. 2 předpisu Zákl-3-3.

II. Odpovědnost za bezpečnost práce. V současné době jsme svědky neustálého zvyšování požadavků na bezpečnost a ochranu zdraví při práci ve všech oborech lidské činnosti. Tyto požadavky jsou zcela oprávněné zejména tam, kde s lidskou činností je spojeno určité riziko. Jde tedy především o zabezpečení ochrany zdraví vlastních pracovníků.

Tyto otázky jsou aktuální i ve zdravotnictví,

protože zdravotničtí pracovníci zacházejí v široké míře s různými zařízeními i látkami skrývajícími v sobě určitou dávku rizika pro jejich zdraví, pracují v prostředí, které může být pro jejich zdraví škodlivé. I když se různá rizika pro zdraví pracovníků dnes už vyskytují téměř na všech zdravotnických pracovištích, přece jenom se v ústředních nemocničních laboratořích, vzhledem k mnohostrannému riziku otázky bezpečnosti práce, jeví zvláště významnými.

Základní zákonné předpisy upravující povinnosti pečovat o bezpečnost a ochranu zdraví při práci se mohou zdát být strohé a obecné, jejich použitelnost se však projeví právě v případě, kdy v důsledku porušení bezpečnostních předpisů dojde k poškození zdraví. Zákonné předpisy ukládají v tomto směru povinnosti jak vedoucím pracovníkům, tak i pracovníkům řadovým. Tak podle úvodních ustanovení předpisu Zákl-3-3, stejně tak jako podle ustanovení § § 170—171 zákoníku práce, jsou organizace a tím tedy vedoucí pracovníci povinni zajišťovat podřízeným pracovníkům takové podmínky, aby mohli řádně plnit své úkoly bez ohrožení zdraví a majetku, a zjistí-li závady, jsou povinni učinit opatření k jejich odstranění. Kromě toho jsou povinni provádět kontrolu práce podřízených.

Podle těchto ustanovení jsou povinni řadoví pracovníci a v armádě všichni vojáci počínat si tak, aby nedocházelo ke škodě na zdraví vlastního ani zdraví spolupracovníků, a hrozí-li škoda, jsou povinni na to upozornit nadřízené. V případě, že k odvrácení škody přímo hrozící je nezbytné provést zákrok, je každý povinen příslušný zákrok provést. Zproštěn této povinnosti je pouze tehdy, pokud by vystavil vážnému ohrožení sebe nebo další osoby anebo pokud mu v tom brání důležitá okolnost; takovou okolností by mohl být nedostatek znalostí k tomuto zákroku nezbytných.

Zákoník práce dále obsahuje konkrétnější ustanovení pojednávající přímo o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Tak podle § 74 odst. 1 písm. c) zák. práce jsou všichni vedoucí pracovníci povinni mimo jiné řídit a kontrolovat práci, vytvářet příznivé pracovní podmínky a zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Ustanovení § 73 písm. c) zák. práce ukládá všem pracovníkům povinnost dodržovat bezpečnostní předpisy. Podrobné rozvedení zásad bezpečnosti práce jak z hlediska povinností organizace, tak i pracovníka uvádějí ustanovení § § 132—136 zák. práce.

Je pochopitelné, že tyto zákonné zásady nemohou vyčerpávat všechny konkrétní povinnosti na úseku bezpečnosti práce ve všech oblastech lidské činnosti. Konkrétnější povinnosti pro jednotlivé druhy prací jsou zapracovány v různých směrnících, ale zejména v příslušných československých státních normách, z nichž je pro řešení otázek určitého pracoviště vždy třeba vybrat ty, které příslušnou problematiku upravují.

Z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v ústředních nemocničních laboratořích sluší jmenovat tyto předpisy:

— Pravidla bezpečné a hygienické práce č. 10 pro chemické laboratoře, vydané bývalým ministrem chemického průmyslu ze 31. 8. 1953;

— Směrnice pro bezpečnou a hygienickou práci v ústředních laboratořích ústavů národního zdraví č. 20, publikované ve věstníku MZd, částka 9—10 z 20. 4. 1960; tyto směrnice sice už nejsou uváděny v přehledu platných norem, nicméně formálně zrušeny nebyly ani nahrazeny jinými. Svým speciálním zaměřením na laboratoře nemocniční mohou sloužit přinejmenším jako významná pomůcka pro ty vedoucí pracovníky, kteří nesou odpovědnost za dokonalé řešení otázek bezpečnosti práce v nemocničních laboratořích, vojenské nemocnice nevyjímaje;

— Československá státní norma, [dále jen ČSN] č. 018003 — Bezpečnostní předpisy pro práci v chemických laboratořích;

— Vládní nařízení č. 56/67 Sb. o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví;

— Vyhláška ministerstev zdravotnictví a spravedlnosti č. 57/67 Sb., kterou se provádí vládní nařízení o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví.

Tyto předpisy je třeba pokládat za nejzákladnější. Je pochopitelné, že problematika práce laboratoří je tak různorodá a složitá, že se v ní odrážejí částečně i otázky z dalších oborů. Tak pro správný postup při řešení otázek spojených s instalací elektřiny, se zacházením s kovovými tlakovými nádobami, dále s hořlavinami apod. bude nutno vždy hledat poučení a pomoc v jiné příslušné ČSN. Ne náhodou právě ČSN č. 018003 uvádí na závěr přehled všech dalších ČSN, jejichž obsah s prací v chemických laboratořích nějak souvisí.

Nelze však opominout ani speciální předpisy, které byly vydány a platí v armádě.

Nestačí však, aby příslušné bezpečnostní předpisy byly jenom k dispozici anebo aby je znali pouze vedoucí pracovníci. V potřebném rozsahu je musí znát každý pracovník. Zajistit poučení všech pracovníků o zásadách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci spadá do povinnosti vedoucích pracovníků. Tím se však jejich povinnosti co do zajištění bezpečného režimu práce zdaleka nevyčerpávají; jsou totiž povinni navíc soustavně kontrolovat a důsledně vyžadovat dodržování principů bezpečnosti práce podřízenými, což znamená nekompromisní postup vůči zjištěným nedostatkům.

Smysl všech těchto požadavků se zvlášť výrazně projeví v případě, jestliže dojde k poškození zdraví pracovníka na pracovišti buď úrazem, či otravou anebo nemocí z povolání. Je známo, že veškeré škody spojené s pracovním úrazem nebo s nemocí z povolání hradí postiženému zaměstnavatel, v armádě vojenská správa, jejíž představitel (náčelník vojenské nemocnice) je povinen ve smyslu hlavy 2 předpisu Zákl-3-3 provést vyšetřování všech

okolností spojených s takovýmto poškozením zdraví.

Výsledky vyšetřování mohou ukázat, že poškození zdraví zavinil postiženému jeho spolupracovník nebo i nadřízený tým, že nedbal nebo porušil některý z bezpečnostních předpisů. V takovém případě všechny nároky postiženému vyplatí vojenská správa, která však ve formě náhradového řízení, jak o tom bylo už výše pojednáno, uplatní vyplacené náhrady proti viníkovi jako škodu.

Může však být také zjištěno, že škodu na zdraví utrpí pracovník proto, že sám porušil bezpečnostní předpis. Pak bude ovšem nutno zkoumat, zda bezpečnostní předpis znal, do jaké míry byl poučen, a dále i otázky, co jeho nadřízení udělali pro dodržování předpisů. Zákoník práce v § 191 (a rovněž tak vojenský předpis Všeob-6-1 v člancích 61 a 62) přesně stanoví důvody, které organizaci — vojenskou správu zprošťují odpovědnosti za úhradu nároků z pracovního úrazu nebo nemoci z povolání.

Tak se může předně vojenská správa zprostit odpovědnosti zčásti, jestliže prokáže, že postižený utrpěl škodu na zdraví proto, že porušil bezpečnostní předpisy, ačkoliv s nimi byl řádně seznámen, a že toto porušení bylo jednou z příčin škody na zdraví. V takovém případě bude hradit nároky postiženému pouze v určitém procentu — třeba 50 %.

K tomu, aby se vojenská správa odpovědnosti zprostila zcela, musela by prokázat ještě navíc, že dodržování bezpečnostních předpisů bylo soustavně kontrolováno a vyžadováno a že tedy postižený jednal nejen v rozporu s požadavky bezpečnostních předpisů, ale i v rozporu z bezvadným bezpečnostním režimem, který na pracovišti panoval.

Jakékoli zproštění odpovědnosti vojenskou správou by však bylo vyloučeno, kdyby sice postižený bezpečnostní předpis sám porušil, ale proto, že s ním nebyl seznámen.

Nekompromisní uplatňování ustanovení o zprošťování odpovědnosti za pracovní úraz (nemoc z povolání), jakož i ustanovení o náhradě škody je velmi dobrým stimulem k dodržování bezpečnostních předpisů jak ze strany řadových, tak i vedoucích pracovníků. Zavinění úrazu porušením bezpečnostního předpisu ze strany poškozeného se promítne v úplné nebo alespoň částečné ztrátě nároků na odškodnění. Jestliže však dojde k úrazu a tuto událost lze přičíst některému vedoucímu pracovníkovi proto, že nezajistil řádné poučení postiženého anebo připustil porušování zásad bezpečnosti ať už vědomě nebo třeba jen nevědomě tím, že neprováděl kontroly jejich dodržování, lze proti němu vyvozovat materiální odpovědnost za náhrady, které byly postiženému vyplaceny, popřípadě i za náhrady regresní podle zákona č. 33/65 Sb. o regresních náhradách. Kromě toho v těch nejzávažnějších případech nebude vyloučen ani postih vedoucího pracovníka podle trestního zákona.

III. Odpovědnost za materiální vybavení pracovišť. Ani otázky odpovědnosti za materiál na pracovišti nejsou podružné, zejména když si uvědomíme, že právě zdravotnická pracoviště — laboratoře nevyjímaje — jsou vybavena zařízením velmi nákladným, které je k dispozici širšímu okruhu pracovníků, kteří je střídavě využívají, obsluhují apod. Proto se velmi často diskutují otázky odpovědnosti za eventuální ztrátu přístroje nebo jeho součásti.

Z hlediska zákonné úpravy by mohla přicházet v úvahu odpovědnost ve třech formách. Tak předně se uvažuje někdy o tzv. odpovědnosti za schodek na svěřených hodnotách, které je pracovník, jemuž byly svěřeny, povinen vyúčtovat. Tento druh odpovědnosti je možno uplatňovat vůči jednotlivé osobě nebo skupině osob, které byly určité věci svěřeny ve formě zboží, zásob a hodnot, jestliže takové věci ukládají a vydávají. Nejvýznamnějším je však zde požadavek, aby tyto osoby měly vytvořeny podmínky k tomu, aby o věci mohly řádně pečovat, to znamená zejména, aby k takovým věcem neměly další osoby přístup. Tento požadavek ovšem nelze zajistit na pracovišti, kde určitý soubor zařízení podmiňuje provoz pracoviště, a proto také odpovědnost za schodek v těchto podmínkách není přijatelná.

Druhým typem odpovědnosti je odpovědnost za ztrátu svěřených předmětů. Ta by mohla být skutečně uplatňována tehdy, jestliže by určitý přístroj byl svěřen do užívání výhradně jedinému pracovníkovi (třeba mikroskop), přičemž ovšem musí mít takovýto pracovník možnost, aby takovou věc po skončení práce mohl uzamykat. Jakmile mu takové podmínky organizace nevytvoří a dojde ke ztrátě, lehce se pracovník této odpovědnosti zproští. Je tedy zřejmé, že i tento druh materiální odpovědnosti lze uplatnit zcela omezeně.

Konečně třetím typem odpovědnosti je tzv. obecná odpovědnost, která se uplatňuje všude tam, kde nelze uplatnit jiný typ odpovědnosti. Od prvních dvou typů výše uvedených se významně liší. Předně v tom, že organizace (náčelník) v případě škody musí tomu, proti němuž míní odpovědnost za škodu uplatnit, prokázat všechny tři složky odpovědnosti (protiprávnost, zavinění i příčinnou souvislost), a pokud je prokáže, může úhradu požadovat pouze do maximální výše představující trojnásobek měsíčního příjmu. U odpovědnosti za schodek i za ztrátu svěřených předmětů nemusí velitel prokazovat odpovědné osobě nic kromě schod-

ku na hodnotách, které jí byly svěřeny, eventuálně kromě skutečnosti, že ztracený předmět převzala. Chce-li se tato osoba odpovědnosti za škodu zprostit, musí sama prokázat, že škoda byla způsobena bez jejího přičinění. Kromě toho není zde stanovena ani hranice, do níž lze náhradu požadovat.

I když je obecná odpovědnost pro uplatnění náhrady škody za ztrátu části vybavení pracoviště pro vojenskou správu nejnepríznivějším typem, je z hlediska socialistické zákonodárnosti nepřijatelnější. Nelze ovšem zapomínat na to, že je věcí každého vedoucího pracovníka, aby organizačně poměry upravil tak, aby bylo ztrátám zamezeno. Tak je možno jednotlivá zařízení svěřit do denní kontroly některému pracovníkovi, který na začátku i koncem pracovního dne prověří jejich úplnost a případné nedostatky ihned hlásí. V neposlední řadě ovšem také patří vyřešení otázek vstupu nepovolaných osob do určitých prostorů, uzamykání, režim v úschově klíčů apod.

Pokud by vedoucí pracovník takovéto otázky neřešil, bylo by to nutno pokládat za nedůsledné plnění povinností, a pokud by tím byla umožněna ztráta, mohla by být uplatněna odpovědnost cestou náhradového řízení i proti němu.

Závěrem je třeba zdůraznit, že se autor pokusil v tomto článku nastínit právní odpovědnost laboratorních pracovníků pouze v hlavních rysech a v rozsahu výkonů typicky prováděných ve vlastní laboratoři. Článek se nezabývá odpovědností laboratorních pracovníků v případech, kdy sami provádějí některé výkony přímo na pacientovi za účelem odběru biologického materiálu speciálním způsobem, tj. např. odběr krve z žíly, z prstu nebo z ucha ke speciálním účelům, punkce kostní dřeně apod. Pro tyto případy je možno jen obecně připomenout, že rozsah odpovědnosti je týž, jako u lékařů či sester jiného oddělení. Rozbor této problematiky stejně tak jako důkladné rozvedení některých jiných otázek, o nichž je v tomto pojednání pouze obecná zmínka, by si zasluhovalo podrobnější zpracování, to by však překročilo přiměřený rozsah článku v časopise. I tak je však možno se domnívat, že tento rozbor poskytne laboratorním pracovníkům solidní přehled o otázkách jejich odpovědnosti.

Předneseno dne 24. 5. 1974 v ÚVN Praha na celarmádním odborném shromáždění laboratorních pracovníků vojenských nemocnic.